

Т. В. Клименко, канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту

Національний університет «Чернігівська політехніка», м. Чернігів, Україна

АКАДЕМІЧНА КУЛЬТУРА В УНІВЕРСИТЕТІ

Ключові слова: академічна культура, університет, академічна доброчесність, етичні принципи, компетентнісний підхід.

Метою реформування вітчизняної системи вищої освіти є забезпечення її високої якості на основі компетентнісного підходу, який передбачає формування майбутнього фахівця, здатного до застосування знань і вмінь у процесі вирішення реального практичного завдання. Згідно із Законом України «Про вищу освіту» компетентність – це «здатність особи успішно соціалізуватися, навчатися, провадити професійну діяльність, яка виникає на основі динамічної комбінації знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей» [1].

У цьому контексті важливого значення набуває академічна культура як система цінностей, норм, правил, принципів, зразків поведінки, яка базується на науково-пізнавальному досвіді. Відповідно мають бути сформовані не тільки фахові вміння та навички, але й особистісні якості, система цінностей, ставлення до об'єктів пізнання та його результатів. Формування академічної культури здобувача вищої освіти залежить від його готовності до пізнавальної діяльності, що визначається двома умовами: наявністю необхідних базових умінь та знань, досвіду діяльності, а також бажання та інтересу до пізнання.

Науковцем І. Пак узагальнені основні положення щодо академічної культури:

1) *академічна культура є історичним явищем*, яке виникає на певному етапі розвитку цивілізації з появою перших європейських університетів, і саме з цього періоду з'являються зародки сучасної академічної культури;

2) *академічна культура змінюється паралельно зі зміною соціуму* як такого й насамперед під впливом трансформаційних процесів у системі вищої освіти;

3) *академічна культура є символічним утворенням* і як система символів передається від покоління до покоління за допомогою мови. У процесі взаємодії в межах академічного простору саме завдяки мовній комунікації відбувається неформальний процес пізнання, сприйняття та оволодіння елементами академічної культури певного закладу освіти;

4) є підстави розглядати *академічну культуру як своєрідну інструментальну реальність*, яка містить на рівні з функціонально корисними й дисфункційні елементи. Так, наприклад, існування певної конкуренції в студентському середовищі спонукає здобувачів вищої освіти не тільки до підвищення рівня власної підготовки, більш сумлінного ставлення до навчання, але й дає поштовх до поширення практик академічного шахрайства, у тому числі й до проявів корупції;

5) *академічна культура* в певному сенсі є явищем, що має *психологічний характер*. Будучи загалом надіндивідуальним феноменом, вона ґрунтується на індивідуальному досвіді особистості як суб'єкта академічної діяльності та носія академічних практик [2].

Більшість науковців переконана, що академічну культуру доцільно розглядати передусім з етичного погляду. Так, відповідно до європейських вимог усі учасники освітнього простору мають дотримуватися фундаментальних етичних принципів: чесність, порядність, правдивість, прозорість, повага до інших учасників, довіра, підзвітність, загальна та соціальна справедливість, демократичне керівництво й управління системою освіти та закладами освіти з дотриманням етичних норм, якісна освіта, розвиток особистості й системи, інституціональна автономія чи інституціональна незалежність, міжнародна співпраця [3].

Цінностями, на яких базується академічна культура, є:

- інтелектуальна свобода та соціальна відповідальність;
- моральна відповідальність самостійних дослідників і вчених не тільки за процес дослідження, але й за його результати;
- прагнення окремих наукових об'єднань до співпраці у світовому масштабі;

- право вчених вільно висловлювати свої думки про наукові та етичні аспекти дослідницьких проєктів і їх результатів, право також уникати участі в проєктах, які суперечать їх переконанням, цінностям;

- самоцінність інтелектуальної роботи незалежно від термінів одержання результатів [2].

Важливою складовою академічної культури є академічна доброчесність як сукупність етичних принципів та визначених Законом України «Про освіту», Законом України «Про вищу освіту» та іншими законами України правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень [1].

Також до сфери академічної культури необхідно віднести:

- академічну діяльність (навчальну та наукову);
- академічні інститути (університет, наукове товариство, дослідний інститут, бібліотеки й архіви, фонди, лабораторії, віртуальні науково-освітні портали тощо);
- академічне письмо (написання публіцистичних, популярних, наукових, методичних, кваліфікаційних текстів у формі статті, есе, доповіді на конференції, кваліфікаційної роботи, дисертації, монографії; підготовка рецензій, відгуків, підручників, навчальних посібників, особистих сторінок, блогів тощо);
- академічну інформатику (сформованість бібліографічної компетентності, використання каталогів, баз даних, індексів наукового цитування, віртуальних джерел і бібліотек тощо);
- академічну комунікацію (конференційна діяльність, академічна риторика, професійна етика автора, викладача, академічне право, науково-кваліфікаційні заходи (захисти кваліфікаційних робіт, дисертацій тощо);
- академічну мобільність викладачів і здобувачів вищої освіти;
- академічний менеджмент (управління та організація академічних інститутів та проєктів, академічний фандрайзинг, написання грантових проєктів);
- підвищення кваліфікації та академічного статусу (неформальна та інформальна освіта, самостійна робота в міжнародних дослідних, інноваційних інститутах, захист дисертацій, присвоєння наукових ступенів і звань) [4].

Створення належних умов формування та розвитку академічної культури в університеті сприятиме підготовці здобувачів вищої освіти, які володіють здатністю перетворення інформації у знання, критично й творчо мислити, використовувати знання й уміння для якісного виконання професійних завдань, з урахуванням моральних цінностей.

Список використаних джерел: 1. Про вищу освіти: Закон України від 01 липня 2014 року № 1556-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>. 2. Пак І. В. Академічна культура українського студентства: фактори формування та особливості прояву: дис. ... канд. соціол. наук: 22.00.04 / Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна. Харків, 2019. 251 с. 3. Смит Я., Гамільтон Т. ETINED Платформа Совета Европы по этике, прозрачности и честности в образовании. Том 2 – Этические принципы. Издательство Совета Европы, 2017. URL: <https://rm.coe.int/tom-2-/168074cc74>. 4. Забіяка І.М. Теоретичні аспекти формування академічної культури студентів в умовах сучасного університету. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2016. Вип. 51. С. 144-150.

УДК 35

Т. С. Яровой, д-р наук з держ. упр., доцент

С. Г. Царук, магістр

Міжрегіональна академія управління персоналом, м. Київ, Україна

НАПРЯМКИ АДАПТАЦІЇ МОЛОДИХ УПРАВЛІНСЬКИХ КАДРІВ ДО РОБОТИ У ДЕРЖАВНІЙ СЛУЖБІ

Ключові слова: державна політика, управлінські кадри, професійна соціалізація, політика.

Сьогодні в Україні склалися несприятливі умови щодо збереження і відтворення людських ресурсів, людського потенціалу, який є природним джерелом формування якісного складу працівників усіх сфер державного розвитку. Насамперед це несприятливі соціально-економічні